

Tuhansien hissien työmaa

Vanhoissa kerrostaloissa odottaa tuhansien hissien asennusurakka. Yksin Helsingin kerrostaloista löytyy noin 9 000 hissitöntä porrashuonetta.

Helsingin kaupungin hissi-asiamies **Erkki Holappa** on lupautunut esittelemään vanhoihin kerrostaloihin rakennettavia uusia hissejä. Matkaan lähdetään kaupungin talous- ja suunnittelukeskuksen edestä Helsingin Senaatintorilta.

Ensimmäiseen, Itä-Helsingissä olevaan kohteeseen on matkaa lähes 15 kilometriä. Matkalla Holappa kertoo valmistuneensa aikoinaan hissiasentajaksi Koneen hissi- ja nosturiteollisuuden ammattikoulusta.

– Minä olin työelämän ensimmäiset 24 vuotta Koneella erilaisissa hissitöissä; huoltoja, korjauksia, asennuksia ja tarkastuksia. Sitten tiedonjano auttoi ryhdistäytymään ja opiskelin automaatioinsinööriksi. Päiväkään en kadu opiskelun aloitusta aikuisiässä, vaikka opiskelurytmiin kiinnipääseminen neljännesvuosisadan työelämäjakson jälkeen olikin kova homma, Holappa kertoo.

Hissiasiamiehenä Holappa on toiminut vuodesta 2000 lähtien. Aluksi tehtävä oli määräaikainen, mutta työn määrä ja tärkeys ymmärrettiin nopeasti, joten ”kaupungin virallisen hissiasiantuntijan” virka vakinaistettiin muutaman vuoden jälkeen.

– Työssäni minä pyrin ehdottomaan puolueettomuuteen, eli en suosi ketään erikseen, vaan kaikki ovat samalla viivalla asukkaista suunnittelijoihin, hissifirmoihin ja rakennusliikkeisiin, Holappa korostaa.

"Tosi tasaisesti tämä tuntuu kulkevan", hissiasiamies Erkki Holappa kuuntelee Koneen vastapainottoman hissien saapumista.

YHTEISKUNNALLTA REILUSTI TUKEA

Kontulan Naapurintiellä kahdeksan kerrostaloon rakennetaan hissejä porraskäytävien ulkosivuille.

– Jos minä muistan oikein, on yhden porrashuoneiston kustannusarvio noin 300 000 euroa.

Taloyhtiön maksettavaksi summasta jää kuitenkin vain noin 120 000 euroa. Yhteiskunta tukee hissien rakentamista vanhoihin kerrostaloihin 50 prosentilla Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus kautta, minkä lisäksi Helsingin kaupunki tukee hanketta 10 prosentin osuudella kokonaiskustannuksista.

Tuki saattaa kuulostaa avokätiseltä, mutta vielä kalliimmaksi ikääntyvän väestön kanssa kamppailevalle yhteiskunnalle tulisi, jos kaikki hissittömissä kerrostaloissa asuvat vanhuksat joutuisivat muuttamaan kodeistaan ennen aikojaan vanhainkoteihin ja hoitolaitoksiin.

– Jos ajatellaan, että rakennushommat ovat nyt hiukan rauhoittumassa, olisi nyt hyvä aika päättää hissien rakentamisesta. Kustannukset pysyvät paremmin kurissa, ja nyt olisi oiva aika toimia, Holappa mainostaa.

Holapan arvion mukaan Helsingissä on tällä hetkellä

arvioita 9 000 vähintään kolmikerroksista hissittöntä porrashuonetta.

– Minun aikana, eli kahdeksan ja puolen vuoden aikana on saatu rakennettua vajaat 500 hissiä, joten kyllä tässä riittää nikkaroimista vielä pitkäksi matkaa. Kyllä tässä on vielä markkinarakoa hyvillä urakoitsijoille.

Vielä 1980- ja 1990-luvullakin rakennettiin paljon hissittömiä nelikerroksisia taloja.

– Aikoinaan Suomi oli köyhä, ja piti vain saada nopeasti asuntoja. Vielä 60-luvulla ajateltiin, että neljännen kerroksen huitaisee juosten äkkiä. Mutta kyllä askel madaltuu ja lyhenee iän myötä, ja sitten ollaan ongelmien edessä ennemmin tai myöhemmin. Eikä sovi unohtaa myöskään pyörätuolin, rollaattorin tai lastenrattojen kanssa toiseen kerrokseen pyrkiviä asukkaita.

PAAREILLA PITÄÄ MAHTUA KULKEMAAN

Kontulasta matka jatkuu kasvojaan viime vuosina huimasti kohottaneen Koillis-Helsingin uusien pienkerrostaloalueiden kautta Tapulikaupunkiin, missä kahteen 1970-luvulla rakennettuun 4-kerroksiseen taloon rakennettiin hissit porraskäytäviin. Samalla kahden samalla tontilla olevan korkeamman

Hissin rakentaminen ei saa koskaan kaventaa portaikkoa niin paljon, etteivät ambulanssimiehet pystyisi kulkemaan portaisa parien kanssa.

talon hissit uusittiin. 1970-luvulla rakennetut ”puntilliset” VK 14 -hissit purettiin pois, ja tilalle rakennettiin Koneen uudet, vastapainottomat MaxiSpace-hissit.

– Hissin kannatusköydet kulkevat hissikulussa runsaan 20 tahtipyörän ja lisäksi luonnollisesti koneiston vetopyörän kautta. Tämän teknisen järjestelmän ansiosta vastapainoa ei enää tarvita, ja samaan kuuluun voidaan rakentaa jopa kolmanneksen aikaisempaa suurempi hissi, Holappa kertoo.

Matalampiin taloihin rakennettiin Koneen hihnavetoiset Motala 6000 -hissit. Samalla vanhojen portaiden tilalle asennettiin vähem-

män tilaa vievät kierreportaat.

– Kyllä tähän aika tiukka kurvi tuli, jos ajatellaan parien kantoa pelastuslaitoksen kannalta, mutta päivittäinen asuminen sujuu nyt hienosti, Holappa pohtii rappukäytävässä.

Rakennusmääräykset asettavat periaatteessa rajoituksia porraskäytävien leveydelle, mutta käytännössä portaikkojen leveys katsotaan aina tapauskohtaisesti rakennusluvan myöntämisen yhteydessä. Niin ahtaiksi porrashuoneita ei saa tehdä, ettei potilaan kuljetus paareilla onnistuisi.

HISSIEN TARJONTA MONIPUOLISTUU

Haagassa 1950-luvulla kalliointeeseen rakennettujen

Hissien asennus kestää yleensä kuudesta kahdeksaan viikkoa per hissi. Jos seinien piikkauksesta aiheutuvan metelin vain kestää, voi talossa yleensä asua rakentamisen ajan. Kuva Kontulan Naapurintien työmaalta.

kerrostalojen rappukäytävistä nouseaan sekä ylempänä että alempana oleviin huoneistoihin. ”Puolikkaiden” kerrosten takia kiinteistöihin valittiin läpikuljettava kaitahissit.

Turkulaisen Amsliftin toimittamien kaitahissien korin sisäleveys on jälkiasennushissin standardin mukainen 800 millillä, mutta syvyys peräti 1950 millimetriä. Myös ambulanssipaarit mahtuvat sisälle hissiin.

– Nämä ovat hydraulisia hissejä. Kun säädöt ovat kohdallaan, kulkevat nämä todella nätisti, pehmeästi ja äänettästä.

Holapan mukaan Amslift on jälkiasennettävien hissien markkinajohtaja pääkaupunkiseudulla.

– Yhtiö oli alun perin puoliksi ruotsalainen, mutta sitten turkulaiset yrittäjät ostivat yrityksen itselleen. Samalla nimi muuttui Amslerista Amslift Oy:ksi, Holappa kertoo.

Amsliftin hissit on suunniteltu Suomessa erityisesti vanhoihin rakennuksiin sopiviksi, mutta hissit teetetään edelleen Ruotsissa, missä erikoishissien valmistamisella on pitkät perinteet.

– Pienet yritykset ovat notkeampia asiakkaiden toivomusten suhteen. Suunnittelu voidaan tehdä räätälöidymmin, mutta kyllä isommatkin yritykset ovat alkaneet huomata, että jos näitä töitä meinaa tehdä, pitää asiakkaita palvelulla siihen suuntaan kuin he haluavat, Holappa pohtii.

Viime vuosina vanhoihin rakennuksiin sopivien hissi-ratkaisujen tarjonta on monipuolistunut selvästi, mutta Holapan mukaan tuotekehittelypuolella riittää vielä teke- mistä.

– Kyllä hissivalmistajat voisivat edelleen jatkaa tuotekehittelyään, jotta arkkitehtuurikin voitaisiin ottaa paremmin huomioon, eikä aina vain kaupattaisi yhtä ja samaa standardituotetta.

AINA HISSIÄ EI KANNATA RAKENTAA

Holapan puhelin soi tasaisesti koko hissikerroksen ajan.

– Aina pyritään neuvomaan, ja aina saa soittaa, ja saa lähettää sähköpostiakin. Toivottavasti ihmiset ottavat yhteyttä näissä merkeissä.

– Äsken kysyttiin, saako tukea jos hissi rakennetaan vain yhteen porrashuoneeseen. Kyllä tukea saa, kun hissi vain rakennetaan hissittömään taloon.

Aivan kaikkiin kohteisiin hissiä ei kuitenkaan voi tai kannata rakentaa. Holappa ottaa esimerkiksi vanhat opiskelija-asunnot, missä nuoret asuvat yleensä vain lyhyen aikaa. Liikuntarajoitteisia nuoria on suhteellisen vähän, ja opiskelija-asuntosäätiöiltä löytyy tarvittaessa suhteellisen helposti myös esteettömiä asuntoja. Myös suojelluissa museo-kohteissa voi joskus tulla ylitsepääsemättömiä esteitä vastaan.

Monesti suurimmat ongelmat tulevat kuitenkin vastaan aivan tavallisten taloyhtiöiden yhtiökokouksissa. Kustannustenjaosta ylä- ja alakerrosten asukkaiden välillä saatetaan käydä armotonta väantöä, mutta yleensä sopuratkaisu löytyy tavalla tai toisella.

Lisätietoja hissien suunnittelusta ja rakentamisesta, kustannusten jakamisesta taloyhtiöissä ja eri avustuksista on koottu Helsingin kaupungin hissi-projektin sivuille. Hissien rakentamisesta ja urakoitsijoi- ta löydät tietoa myös Hissiyhdistyksen kotisivuilta.

www.hel.fi/hissiprojekti
www.hissiyhdistys.fi

MIKKO ARVINEN,
teksti ja kuvat

Hydraulihissien kanssa voidaan käyttää kevyttä verkkokuilua. Kuvassa Haagaan asennettu Amsliftin kaitahissi.

KONEHUONEETTOMIA JA HYDRAULISIA HISSEJÄ

Vanhojen rakennusten porraskäytäviin asennetaan pääasiassa hydraulisia hissejä tai konehuoneettomia köysihissejä. Konehuoneettomissa hisseissä käytetään pienempiä vetopyöriä kuin perinteisissä hisseissä. Kone Oyj:n ensimmäisenä 1990-luvun puolivälissä patentoimassa ratkaisussa myös itse hissien nostokoneisto sijoitetaan hissikuiluun.

Kone esitteli 2000-luvun alussa vanhojen kerrostalojen kannalta vielä merkittävämmän innovaation, eli vastapainotomat hissit. Kun vastapainoa ei tarvita, pystytään ahtaisiin tiloihin rakentamaan selvästi tilavampi hissi, kuin mitä aikaisemmin olisi ollut mahdollista. Viime vuosina markkinoille on tullut myös muiden hissivalmistajien, kuten Otiksen ja Schindlerin vastaavia ratkaisuja.

Yhä joustavamman ratkaisun ahtaisiin tiloihin tarjoavat hydraulihissit, joiden konehuone voidaan sijoittaa lähes vapaasti jopa kymmenen metrin päähän itse hissikuilusta. Kun koneisto ei ole kuilussa, ei kuilun äänieristyksestä tarvitse huolehtia. Tämä mahdollistaa esimerkiksi kevyen verkkokuilun käytön.

Amsliftin johtaja **Juha Kivirannan** mukaan hydraulihissien puolesta puhuu myös niiden tekninen yksinkertaisuus.

– Liikkuvia ja kuluvia osia on vähän, mikä on hyvä asia ylläpitokustannusten kannalta. Köysihisseillä pääsee kovempaa ja korkeammalle, mutta vanhoissa taloissa ei saa mennä sen kovempaa kuin hydraulihissillä pääsee, eikä korkeutta koskaan ole niin paljoa, että raja tulisi vastaan. Siksi hydraulihissi on omiaan juuri vanhoihin taloihin, Kiviranta kertoo sähköpostilla.

Hydraulihissin sylinteri tai sylinterit sijoitetaan yleensä kuiluun korin sivulle. Ylöspäin nouseaan sähköisten öljypumppujen pumpatessa hydraulikkaneustetta hydraulisynteriin. Alaspäin tullaan päämoottorin käymättä maan vetovoiman avulla ja sähkökäyttöisiä venttiileitä säätämällä, jolloin hydraulikkaneuste valuu takaisin säiliöön. Sylinterin kautta kuorman paino siirtyy suoraan kuilun pohjaan rasittamatta kuilun seiniä. Myös tämän takia hydraulihissit ovat hyvä vaihtoehto vanhoihin rakennuksiin.